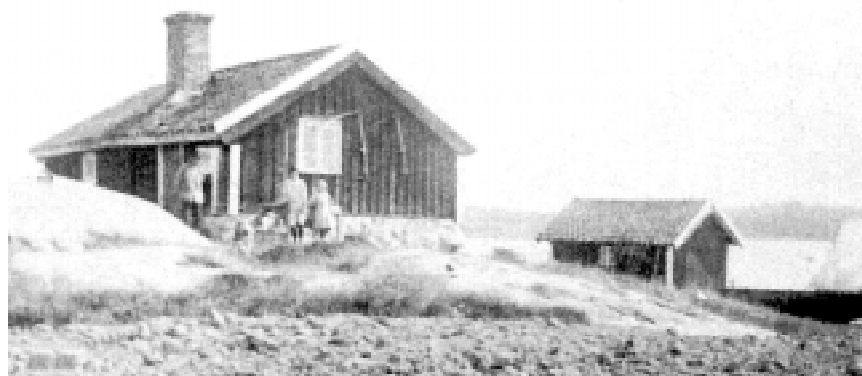

HERSÖ

Hilma Larsdotter Hersö

Hersö 1921

Gustaf, Karl, Seth, Erik
Johan, Karl August och Kristina, Elsa

Hersö skänktes år 1880 av Lofta församling till prosten Blomkvist i Loftahammar. Ön tillhör nu prästgården i Brevassa.

Den nuvarande stugan på Hersö byggdes 1914 när kriget bröt ut. Det var församlingen som stod för bygget. Den gamla stugan låg mellan nya stugan och sjön och användes som spannmålsbod, men revs senare. Nästan på samma plats byggdes så magasinet på 1940-talet. Sjöboden är sig emellertid lik liksom logen och ladugården.

Öbor

Elsas mor Hilma var född i ena ryggåsstugan i Källvik 1868 men uppvuxen på Hultö. Hilmas far var sjöman. En gång var han tvungen att ge sig ut i storm i Loftahammar skärgård, seglade omkull och omkom.

Pappa Karl August Karlsson kom från Hultö där han föddes 1864. Han fick slita hårt på sjön och efter att ha drivit nedisad på Nordsjön i tre

veckor fick han nog. Då stannade han hemma och gifte sig med Hilma, det var 1890.

Karl Augusts far var också sjöman. Han förläste och omkom.

Karl August var kusin till Henning Andersson på Gökstad och de hade Gunleudd. Han var också släkt med Gubben Wirström och de bytte så att Wirström kom till Gunleudd och Karl August tog över Hersö. Så Gustav föddes på Gunleudd 1891, Karl 1893, Seth 1895 Erik 1897 men John på Hersö 1899. Karl var en av dem som dog när Spanska Sjukan härjade 1918. Seth, Erik och John blev senare kända som de tre bröderna på Hersö. Ingen av dem gifte sig. Så kom Elin 1901, Tora 1905 hon bor på Horsö, Otto 1908 och Elsa 1911.

Pappa Karl August var djupt religiös som många var på den tiden. En gång varje sommar fram till femtiotalet hölls bönemöte på Hersö. Då kom skärgårdsbefolkningen och var det vackert väder hölls gudtjänsten ute annars på logen.

Varje söndag lästes kapitlet för familjen. Men pojkarna försvann gärna ut till sitt så det blev mest mor och Elsa som lyssnade.

Elsa gick på folkhögskolan i Gamleby och ville bli sjuksköterska. Men så gifte sig Tora och Elsa fick bli hemma. Någon liten romans i Källvik blev det under tiden hon tjänade på prästgården i Loftahammar. Men det var när Elsa kom till Överum som hon träffade Gustav Johansson. 1947 gifte de sig.

Det fanns mycket ungdom i skärgården. På Brostuga hos Greta Lindskog var man ofta och på Åkerholm var det dans ibland. På Långö fanns Gotte's döttrar Margit och Rut.

Det var inte lätt att ta sig någonstans. Vart man än skulle, till Långö, Hultö, Källsingsö eller till närmsta grannarna på Vinö, så blev det till att ro. Blåste det hårt och kallt var det slitsamt. Men det fanns många båtar på Hersö och ofta var cykeln med i båten till Bladström på Strömsholmen. Sedan bar det av till Loftahammar, Gamleby, Överum eller dansbanan i Åkerholm.

Båtarna var Tjustekor som kunde både ros och seglas.

Pappan dog 1933, samma år som Otto. Då tog mor över arrendet till 1953, hon var 83 år då. John dog 1961 och de två bröderna lämnade Hersö 1962. Efter dem kom Lennart Fridell från Gamleby, men han bosatte sig inte på ön.

Hersöpojkarna

Hersöpojkarna var en produkt av sin tid och sin miljö. Bönderna och fiskarna köpte på den här tiden spädgrisar som man födde upp och sålde eller slaktade. Spädgrisarna kom vanligtvis från Skåne och var litet svartfläckiga. De skulle hämtas vid Bjursund. Bussen hade med sig en trälåda med grisar i och Erik rodde för allt vad tygen höll för att hinna fram i tid. Hugo Nilsson körde bussen och var ilsken, det var han alltid, och det bar sig inte bättre än att lådan for i backen och en bräda gick ur. En griskulting smet ut och ned i sjön. Erik efter och av med kläderna och med bara strumporna på sam han ut efter grisen som

Skärgårdsbruk

Trots stor familj klarade de sig bra på Hersö. De som hade fiske hade alltid mat. Bröderna drog not, lade nät och hommor och ryssjor. Fisken såldes till fiskebåten som kom två gånger i veckan. Men 1921 skaffade de egen båt med en Bröderna Nilsson motor och körde själva. John körde. Tidigare hade det gått en ångbåt Stegesund bla till Helgenäs, men den upphörde omkring 1920. Då blev det även lördagsturer med passagerare till Västervik för John ända till in på trettioalet. Sedan tog Gustav Wirström över men även Gunnar Severin på Vinö udde körde.

Ett speciellt fiske var betesfisk för gäddsaxar som togs med not. Småfisken fanns nämligen inte längre ut i skärgården. Hundratals människor kom på isen och köpte per tjog. Det gav bra med pengar. Alla som kom fick kaffe så det bakades mycket.

Fyra kor, två oxar, minst ett par grisar, tiotalet får, några höns och på senare år en häst gjorde dem självförsörjande. Ibland gick man på arbete på annat håll. Säden maldes i Sägartorp dit de gick med oxar eller Helgenäs dit de gick med båt.

Hersö har fin jord som gav bra skördar och med så mycket manfolk hölls allt välskött som en park

Skog fick de bara ta till reparationer. Och ved fanns inte så mycket att det räckte så det fick transporterats från Bredvassa på en flotte av vintunnor.

Intervju gjord 1992-08-04 med
Elsa Johansson, Överum.

gjorde en sväng runt färjan. Erik tänkte i iveren inte på att han var naken. Fruntimeren i Bussen glodde. Grisen nådde land och Erik efter "var inte rädda var inte rädda, grisen är inte farlig" sa Erik som var stor och ganska luden. Väl på land var Erik den snabbare och fångade snart grisen.

De behövde en hushållerska som höll reda på dem. John åkte iväg men hon var med barn när hon kom. Snart blev det dags och Gustav åkte till Mörtvik "nu ä dä färdi't, nu ä dä färdi't" hojtade han. Men det dröjde fyra dar till.

Flickan döptes till Mona och det var inte lätt för henne när hon skulle börja skolan. Varje dag åkte hon först med båt eller över isen och fick så gå till Vinö loge. Därifrån blev det skolskjuts till Lofta skola. Det blev en lång väg och så samma sak omvänt hem på kvällen.

Bröderna var glada och omtyckta och trygga i sin värld. En liten nubbe så var himmelriket nära. En gång skulle John hämta prästen i Bjursund. Det var vindstilla och det vet ni ju, att vad som då sägs på sjön hörs långt. John var glad och sjöng:

*Om inga änglar finns
i himlens ljusa salar.
Då är det föga lönt
att prästen därom talar*

Mor Hilma var mindre glad.

Vägval

Öarna har hävderätt till väg. I alla år hade Hersö sitt landställe mitt emot Fiskartorpsholmen där Vinö 2:19, Åltånga, nu ligger. På vintrarna gick hästarna utmed vassen, isen var starkast där, och iland på samma ställe. Där gick vägen upp i skogen förbi Horva mot Åkerholm och Vinö. Men nye ägaren till Mörtvik och Östantorp, Johan Sandberg byggmästare från Linköping, hade inte mycket till övers för öborna som han tyckte kunde ta väg åt Bjursund till. Så han sålde landstället som fritidstomt och där byggdes ett hus 1956. Det var lagligt men inte snyggt och Hersöpojarna var beskedliga. Hur stadsarkitekt Grebius kunde gå med på det är en gåta, han som inte ens lät fastighetsägarna välja staketfärg själv. Men tiden var sådan, sommarstugor hade företräde framför lantbruk och fiske - och så är det fortfarande.

På Hersö finns i kyrkböckerna från 1910 följande befolkning:

Karl August Karlsson Torpare född	1864
Hilma Kristina Larsdotter	1868
sonen Karl Gustaf	1891
sonen Karl Hjalmar	1893
sonen Set Rikard August	1895
sonen Erik Hugo	1897
sonen Johan Valfrid	1899
dottern Elin Amalia Kristina	1901
dottern Tora Margareta	1905
sonen Otto Werner	1908
dottern Elsa	1911

Turistfiske

Det satsas på turism. Busslaster med fisketurister kommer från centraleuropa. Med sig har de frysbox. Den är full med mat när de kommer och med fisk när de åker hem. Inkomsterna tar tätorternas affärer hand om och hyresinkomsterna hamnar mestadels hos stugägare från Linköping och Stockholm. Skärgårdsbefolkningen får sina garn och ryssjor hopsnärjda och ibland uppdragna på land. Det förekommer att fisketuristerna binder fast sin båt i garnens flöte.

Satsningen på turism sker på landsbygdens bekostnad - och det sägs att det är lönsamt. Men fiskekooperationen i Västervik är på väg mot konkurs. Tjustbora vill ha gädda och strömming men den finns sällan att köpa. Bara ål och odlad lax lönar sig. Gädda och strömming finns alltmer sällan på tjustbornas bord.

Hersö1992:

Bilden tv från Fiskartorpsholmen, överst från platsen där Fiskartorpet låg

Hersö 1992

I mitten står Elsa Johansson född på Hersö 1911
Till höger Anders Gustavsson, nuvarande
arrendator, far Lars Erik född på Hässelstad samt
mor Erna som är distriktsköterska, de bor i
Loftahammar.

Bönemöte 1992

Bönemöte hölls på Hersö fram till 1950-talet. Seden
har nu återuppstått och hålls åter sedan 1992. Brita
Bodger är präst.

Bönemöte 1994.

Frv: Evert Andersson Fiskartorpsholmen, Katarina Solén, Lennart Andersson, Helena - präst i
Loftahammar, Anna-Greta Andersson, Jane Nilsson, Yngve Nilsson, Bengt Andersson, Aron Nilsson,
Cecilia Luther, Lars-Erik Gustavsson och Margareta Johansson.

Anders

Sedan 1990 är det Anders som är arrendator
på Hersö. Han är 30 år och försörjer sig med fiske
och lite lantbruk, några grisar och kvigor. Det
mesta tjänar han på dagsverken litet här och där
främst i skogen. På vintrarna är han sågare i
Hallmare i Loftahammar. Det är långt till närmsta
granne på Vinö gård och Hultö.

Telefon finns det på ön, men inte fastlands-
ström. Några batterier som laddas med ett par
solceller och en vindgenerator räcker för TV och
lyse. Hersö är en av de sista öarna som inte har
fastlandsström. Även Stora Kalvö i Loftaham-
mar med 180 bofast befolkning saknar fastland-
sel.